

Q. B. V.

DISSERTATIO HISTORICA

DE

ASKMANNIS,

ULTIMA, IN EXTEROS,

SCANDIANORUM

COLONIA;

Cujus partem priorem

Cum consensu Facult. Philosoph. Acad. Aboënsis

Sub PRÆSIDIO

Viri cl.

D^N. ALGOTHI A.
SCARIN,

Histor. & Phil. Civ. PROFESS. ordinar.

publico examini subijcit

SAMUEL CHYDENIUS

G. S. Ostro botniensis

ad diem IV. Aprilis, Anni MDCCCXLVII,
horis locoque solitis.

~~~~~  
ABOÆ, Excud. JOH. KIÆMPE, Reg. Acad. Typ.

Pastor in Cantu Carleby  
Dn. JACOB CHYDENI,  
Parens optime.

**M**ultam & magnam augendae spei meae contentionem Tu-  
am, PARENS OPTIME, cum spaviter & jucunde re-  
cognosco, quâ devotissimâ mente satisfacere queam sanctitati,  
quam in TE colendo mihi constitui, nunquam invenio. Pietatem  
in referendâ gratia, inter pignora humanitatis summo loco emi-  
nere voluerunt gentiles. Verum curas & aerumnas, quas spei li-  
berorum amplificandae gratia, sustinent parentes, quis oratione  
assequi? tantum & praestitae fidei illorum rationem quis unquam  
iniit aut inire potest? Nullo meo merito, Tu, memet, veneran-  
de PARENS, dilexisti. Curam provehendae salutis meae utque eo  
progredi voluisti, ut incommodo non minimo Tuo, commoda mi-  
hi maxima tribueris. Sed quod illa non referendâ gratiâ, ne-  
dum habendâ, partem meritorum Tuorum assequi queam, id  
est, quod male me habet, illo solo nomine vitam mihi acerbam  
puto, & illicet artes, quibus adolescens aetas imbui solet, ductu  
Tuo modo, modo auspicio, mihi met in partiri voluisti. Savi Mu-  
sarum, quibus per triennium memet heic loci operari iussisti, ego  
quoque, pro virium & aetatis modulo meo, advigilavi. Illis autem tot  
& tantis sumribus Tuis, utrum industriae periculum & rudimen-  
tum hocce, parte aliqua respondere queat, ad Tuum arbitrium  
pie & reuerenter confero. Excipe, & quo soles, proctivi genio con-  
serva vernantis ingenii mei primitias hasce. Quod si ratione  
non decenti aliqua à Te impetrare possim, velim in aere Tuo  
memet esse patiari, donec habeam, quo cumulatus TIBI mibi-  
que satisfacere queam, id quod cum longum mihi & penitus  
impossibile sit, vota precesque ad DEUM fundere nullus inter-  
mittam. velit ille omnia vententis fortunae praesagia à Domo  
Tua arcere, praestantioraque, quam quae mihi contulisti, Tibi  
clementer largiri. Erit illa summa votorum,

Venerande PARENS

Obsequenissimi filii Tui

SAMUELIS CHYDENII.



PROOEMIUM.

**Q**uod in sua de plebeio iudicio, disserta-  
tione, *WERENFELSIUS* ad verita-  
tem apposite dixit: simul atque lectæ, “  
ordini aut societati quis se adscripserit, pro “  
tinus eundem omnes illius opiniones adopta-  
re; a sua parte, nullum metuendum præjudi-  
cium, nullum partium studium: ab adversa “  
verò nil nisi præiudicia, errores, injustitiam, “  
nil nisi partium studium esse (a). Id, si quæ  
alia in re, certè in illa disceptatione locum  
invenit, quæ de *vagina gentium septentriona-*  
*lium, Scandianos* inter, ceterosque trans ma-  
re sitos *magna Germania* populos ventilari so-  
let. Habent illi nosmet pro partium studiosis,  
ne dicam ridiculis, quod sustineamus orbi per-  
sualum ire, quod in deficientis naturæ angu-  
lum huncce, eundemque nivibus & frigoribus

effloctum, homines prius devenerint, quam in  
illis terræ tractibus, qui molli cœlo & frugi-  
fero solo utantur. quin, ne in quæstione, quæ  
plane facti est, sine testibus controversere vel-  
le videantur, magnorum testimonia virorum  
in partes suas appellare neque intermittunt,  
qui, quo trans mare Balticum *Germani*, eo-  
dem jure tituloque *Scania* nullo modo in-  
digenas salutare posse urgent; adeoque, quæ  
de vagina gentium septentrionalium passim  
prodita inveniuntur, illa ad Germaniæ, quæ  
hodie est, oram, non perinde nostram cis  
Balticam referenda esse. Quibus verò ab altera  
parte argumentis nostrates honorem originis  
& stationis prisce illius sibi suæque familiæ vin-  
dicare soleant, altius heic repetere non va-  
cat, cum sint illa notissima. Sufficiat ad leve  
& frigidum illud, quod primo loco motum  
fuit, reposuisse, ex illa, quæ hodie est, cla-  
borata & exulta humo, ad veterem, quæ  
primis post diluvium seculis exstitit, faciem a-  
gressum illius, frivolum omnem videri illatio-  
nem. Erant illo tempore ad habitandum, a-  
miendum & epulandum tanta non mollitie  
inescati homines, quanta, qui majores urbes  
inco-



incolunt, hodie diffuere amant. Non illo tempore magis coeli solique alperitas transferentibus calas suas obstitit, quam *Tataris* hodie, *Lapponumq;* meorum in diversa semet effundere volentium transitui eadem obsistere tolet. Fruges & animalia ad locorum, quibus enascuntur, patientiam generari videmus. In reformanda *hominum* indole, naturam adhibuisse in consilium eandem rationem, & ad ea, quæ aliis incommoda videri poterint, magis alios erectos & prope inflammatos esse voluisse, nisi cui muliebri ingenium accidit, nemo dubitat. adeo ut frustra sint omnes illi, qui propter coeli inclementiam, postremam omnium cultores suos Scandiam recepisse, pro indubitato habent. Fuit illa pridem *CLUVERII*, estque omnium, qui ad illam familiam pertinent, *SPENERI* (*b*) ceterorumque hodie quoque conjectura. Sed quorum cum vitreis fractis comparando testimonio, muneris sanctimonia graves, eosdemque cum prisca gente nostra ætatis & originis ejusdem, & propterea fide digniores alios opponere possemus, si præsentis curæ illud argumentum esse vellemus. Id in fine loci & proœmii hujus dicimus saltem, ad vindicandam Scandinaviæ gloriam

eductorum martigenarum ex sua offi inâ populo-  
rum, vix fortiore argumento. quemquam infir-  
mere posse, quam quod ex Cimbria (c), quæ  
in notioribus, Gothorum colonia prima audit,  
& ex *Suethia Noruegiaque* novissima manus,  
*Norrmannorum* pura *Ascomannorumque*, scri-  
ptorum vix dissentiente aliquo, prodierint, a  
deoque quid de ceteris, ab arcto, gentium ar-  
matarum examinibus earumque originibus sit  
sentiendum, suo sub exemplo manifestum red-  
diderint.

(a) *Gundling*. satyrische schriften pag. 389.

(b) pro fabulis & *germanis* guerris habet ille, quidquid  
de veterum ex *Scandia* migrationibus blaterent au-  
ctores: pro oraculis autem, si qui ex *Germania* ori-  
gines illorum, scriptores alii deducere velle videan-  
tur. conf. *Nettelblad Biblioth. S Goth. V. Tomo: pag. 14.*

(c) *Cimbri*, ab aqua & mari *Viti* prius quam *juti* appel-  
lati (*Sheringham O. Angl. pag. 37*) utrum a *Mæoti-*  
*dis Cimmeriis* orti sint, quos in illam viciniam *Scy-*  
*thæ* migrare coegerint, non in præsentia disquiri-  
mus. Ex illo nostri maris sinu, eodemque ab o-  
ceano non procul remoto illos ortum traxisse, *Asi-*  
*am* omnem, non alia appellatione, percurrisse olim,  
& demum Romano nomini fatale nomen fuisse, i-  
doneos allegare testes, supervacaneum erit. *Flori e-*  
*pitomen historia Romana* & qui vetustior illo est,  
*Diadorum Siculum bibl. v. 32* quisquis consulere volue-  
rit,



rit, quæ nos diximus suo testimonio planum facient. Id in *WACHTERO* glossarii Germanici auctore diligenti mirari subit, quod cum nili omni labore derogare *Scandiae* gloriam rerum a *GETIS* olim gestarum, genio, nescio quo suadente, Cimbriam pro officina gentium in operis sui praefatione vendiderit, & in illa regione sedes suas primum habuisse majores suos, ex *Petrojo*, sed sine iudicio scriptore, agnoscat. Verum si ex illa suprema regione in Germania ulteriora perrexisse sint censendi, unde in illam terram, obsecro! sunt delati? Cum imbribus desuper pluuisse, aut pro Cadmaeis fratribus eosdem venditare, nisi, qui fumos vendere velit, non facile quis sustinebit. ergo non aliunde, quam per insulam Scandiam, & expansam Mæotim usque, Svethiæ magnam plagam supervenere; qua regione Cimbros olim resedisse ipse neque *TORÆUS* negare potuit (2) Certissimo experimento, migrationum, ad delendum imperium Romanum initia ab arcto repetenda, & quocunque locorum sese incurvaverint rami, nominis *Gothici* firmatam stirpe radicem intra Scandiam quarendam esse. Idem quod *RUPERTO* in accuratissimis suis ad Besoldum scholiis fateri neque rubori fuit, cum *Germanos originis Scythicae*, non *Scythas originis Germanicae* esse se, semper existimasse, ait, & ab illa sententia cur deflectat, se nullam rationem invenire agnoscit. Sed erit de primis orbis hujus habitatoribus, terra aut mari, an verò alternis itineribus immigraverint? in sequentibus forte commodior dicendi locus. Tuæ humanitatis erit. L. B. curas exiles hæc, quamvis conjecturis sæpe sint involutæ, easdem neque mora maturaverit aliqua, saltem ceu pletatis in

in patriam interpretes, æqui bonique consulere.  
(a) *Bioernet orsbogt. præf.*

THESIS. I.

**E**X sola affinitate vocum de rebus & institutis gentium vetustissimarum conijcere velle, pro temerario ausu multi habere solent. Idem circa investigationem etymologiæ vocis *Astman*/ nos quoque sentimus; nempe quod ad evincendam veritatem historicam, non cognatio soni aliqua omne punctum ferat. Interim cum sit illud neque improbabile, quod externa rerum forma earumque accidentia nominum impositioni occasionem ab initio dederint, quid *ast* crymon, rationibus stipatum aliis, ad inveniendum origines & res gestas argonautarum horum lucis affundat, aut saltem abscondere velle videatur, penitus non prætereundum existimamus. Prostant de originatione vocis *astman* diversorum diversa judicia, eademque tanto a se invicem intervallo discrepantia, ut non conciliari ipsa, nedum pollicem eorum cuiusdam nosmet præbere potuerimus. *MESSENIUS* nostras a pyxidibus & *stior*/ quæis victualia recondita fuerint, eodem nomen invenisse putat. (a) *QXNHJER-MIUS*



*MIUS* a rebus gestis & vitæ genere illorum, quod Frisiam Saxoniamque igne vastantes, omnia cineribus oppleverint, sic dictos arbitrat<sup>ur</sup> (b). Danicæ gentis celebres duumviri historiarum: *VELLEJUS* ( Andreas ) & ex eodem *PONIOPPIDANUS*, notatis obelo nostris antiquariis, ceu pronis in nescio quas conjecturas, non prædatores solum faciunt majores suos, sed a patriæ situ Austmannos, id est viros orientales eosdem olim quoque dictos fuisse putant. quod cum alii minus intelligerent, in *Astman* vocabulum inde depravaverint ( c ). Sed salvis horum omnium summorum virorum judiciis, cum elementa parum *ἰουμαῖα* multis censeantur *Aust* & *Ast* eademque non magis aliqua cognatione, quam cum *Tent* & *Tuist*, *Ast* permutari posse videatur ( vid. Th. IV. not. ( e ) ) quæ cum re ipsa nobis cognata magis, convenientiorque videtur originationo vocis, paucis expendendum.

---

( a ) Sccondiæ Tom. XII pag. 36 *Ast* & *Astia* Vestro-Gothis ex ligno capsula ( *Smbrástior* ) dicuntur, quibus pro viatico butyrum condi solet. Ad cujus vocis ejusque sensus analogiam in eadem gente *halsast mulstrale* dicitur. Vas, puta operimento carens, quod recens

recens hac uberibus expressum excipi solet. In Fen-  
ningia non condendo butyro minores caplas solum,  
sed monoxyla majora, in speciem naviculæ efforma-  
ta, condendis quibuscunque cibariis, pro reposito-  
riis usu venire, vidimus.

(b) Oenhielmus hist. eccl. S. G. II. 5. 21.

(c) Pontoppidanus de gestis extra patriam Danorum III. p. 74.

THES. II.

**M**estr & Astur lingua Gothica *fraxinum*  
dici, eamque arboris speciem trunco non  
nodoso sed solido & in altitudinem spisso ex-  
crescere solere, lignarii opifices (a) præter-  
rim, quorum in conficiendis navibus opera ver-  
sari solet, omnes consentiunt. Ligni eandem  
durissimi esse, ex quo nulla non instrumenta  
bellica confici poterint, veteres neque diffiten-  
tur, qui *Vulnerariam* arborem appellant, mar-  
tigenisque Sverthis atque Gothis, peculii jure  
prisco, consecratam volunt (b) ne de mytho-  
logis quid dicam, *HESIODO* puta & *ED.*  
*DA* nostrate (c) qui arborem in maris lit-  
tore enatam, & non hominibus solum in con-  
ficiendis ratibus, sed & diis ad efformandum  
genus humanum, quod *fraxineum* audit, pro  
materia præstantioris indolis intersuisse scribunt.  
Quid sibi velit utraque mythistoria illa, no-  
strum



strum non est in præsentia indagare. Illud, quod ad præsens negotium, ex conspirante Græcorum & hyperboreorum narratione philosophorum, didicisse juvabit, *fraxinum* diis sacram arborem fuisse, ejusque, conditi orbis primis seculis, ad conficienda hominum simulacra ut & omnis generis vasa, vel præcipuum usum fuisse. De cetero, quod ex tenacioris confectionis stipite illius, lembi, lintres, parones & triremes jam olim quoque fabrefactæ fuerint; Scythi & ceteris mortalium vetustissimis, in quacunque plagam illi migrarent, sub nomine *astr* pro remigio interservierint, porro dispiciendum.

(\*) In itineralio typis nuper impresso, vir publico bono natus Dn. Doctor *LINNÆUS* se in Oelandia vidisse ait gestatorias è fraxino tabulas (brancarder) aulae usui a carpentariis destinatas, ponderis exigui, sed agilioris & compactæ structuræ, iisque, qui ædificiorum structuræ accommodari solent, arborum truncis, crassitie nullo cedentes modo. confr. dicti modo libri pag. 49.

(†) Vide *RUDBECKII* nepotis de *Sceptro Carolino* dissertationem & ad illam b. m. Doct. *ROBERGII* gratulatoriam a fine adjectam.

(‡) *HESIOD.* op. & dier. vs. 145. *RESENII* *Edas*, mythol. VII.

**N**avigandi artem, utrum homines sibi per-  
 spectam habuerint, qui ante diluvium vi-  
 xere, illi decernent, qui involutam tenebris  
 memoriam primorum temporum se in numero  
 habere credunt. *RUDBECKIUS* affirmativam  
 tueri nullus dubitat, postquam testimonio suo  
 plures eundem convicere, quod in abdi-  
 tissimis terræ visceribus anchoræ & naves, &  
 ossa humana juxta posita se non una regione  
 prodiderint. Alpium Italic. inviis jugis superesse  
 præduras trabium moles, navium e diluvio reli-  
 quias, ex eorum, qui ipsi montes incolunt,  
 narratione *SCHEUZERUS* testatur. Sed quam  
 fluxæ fidei narrationem esse postulat *GISB. CU-  
 PERUS* illo titulo solo, quod tam magnæ non  
 fuerint naves ævo illo, ut ejusmodi ligna sibi  
 depoposcerint (a) Post diluvium una cum mi-  
 grationibus gentium, artificium excavandi pri-  
 mum, mox fabricandi naves, quibus annes  
 & freta transmittere & in ulteriora homines  
 sese dare potuerint, usu venisse, cui in condi-  
 tionem avi illius hominum atque locorum pe-  
 nitius introspicere volupe fuerit, non facile ne-  
 gabit. *IACITUS* certe non negat, qui clas-  
 sibus olim advectos esse ait gentium aborigi-  
 nes,



nes. Quæ vero seqvioris ævi interpretum sit  
sententia de fide asserti illius, & quibus arie-  
tibus illud urgere soleant, non ignarus sum.  
Sed qui noverit pelago nullum magis paratum  
promptuarium fuisse primis hominibus, neque  
sine naviculis reconditas in illo penu opes ad  
ulum revocari potuisse; imò sine illis, puta lin-  
tribus atque navigiis, majores aquarum interse-  
ctiones, ubi illæ obviam sese darent, superari  
impossibile omnino fuisse: non negabit spero,  
illis saltem regionibus, ubi crebro occurrunt  
divortia illa, ad plus ultra progrediendum, rei  
naviculariæ apparatus neminem carere potuisse.  
A *LEIBNITIO*, viro illustri non dissentimus,  
serius eò provectam navigandi artem, ut clas-  
sibus se movere homines potuerint. Sed quod  
navium nullum, nisi serò usum fuisse, juxta  
contendere sustineat, in illo non omnes, certe  
non nosmet secum consentientes habebit. Quam-  
vis liburnicas non habuerint ex cedro gemma-  
tis puppibus, easdemque tricliniorum laxitate  
superbas, in modum *Caligulae*, cum littora  
Campaniæ ille peragraret ( *b* ). Sufficit αἰσὺς βόος  
h. e. scorteos ( *c* ) aut ex alia parabili materia,  
ad agendum veloci & compacta, lembos ha-

buisse conglutinatos, qui in modum mappæ complicari & ex uno loco in alium humeris portari facile potuerint. cujusmodi navigiorum nostratibus non multo ante usitatorum, annales Scordix crebram mentionem faciunt, & penes *Ascanios* orientales usu non dum obsolevisse, in Scythicis *STRALENBERGIUS* testis est (d).

(a) Literas antæbeas virorum clarissim. lege sis in æmœnitatibus literariis Schelhornianis Tom. II. p. 775. 781. seq.

(b) Sveton. Calig. cap. 37. De *CANUTO* M. Daniæ rege, qui eodem seculo ferè, quo apud exteros *Æstomanorum* virtus innotesceret, vixit, *PONTANUS* & ex illo *PONTOPPIDANUS* (de rebus gestis Dan. II. 105.) perinde testantur, quod cum Anglis bellum movere vellet, ducentarum navium classem eodem direxerit, quæ e prora terribili specie leones, dracones aliæ animalium in metallo simulacra repræsentarit, tantumque, eminus adspicientibus, fulgorem armorum objecerit, ut ignea potius quam lignea apparerent navigia. Cujus loci sit habenda isthæc narratio, utrum ex illo genere, cujus apud Curtium IX. 3. 19 mentio fit, illorum erit decernere, qui, quæ operis subtilitate artes sellularias & mechanicas *SCANDIANI* olim tractarint, non ignorant.

(c) Vitilibus navigiis corio circumductis olim navigatum fuisse; imo paleis & fœno repletos utres ad trajicienda flumina, in illa ruditate primorum temporum, fuisse



fuisse adhibitos, *SCHEFFERUS* in suo de militia navali comment. observat. pag. 22 & 26.

(d) *OLAUM M.* confr. in historia gent. Septentr. X. 2. & 3. Cratibus vimineis bubulo corio circumfutis *THORKILLUM* *Udelsaar*, *GORMONIS* Danici jussu, ad investigandum *UGARTILOCHI* numen, peregre se movisse, in aliis *HOLBERGIUS* histor. Danicæ I. pag. 56. testis est. Quâ vero in expeditione illa, ut portum & finem, quem itineri præfixerat, promptius inveniret, *pyxide nautica* usus fuerit, *TORFÆUM* conf. Norvag. histor. Tom. I. p. 107.

#### THESIS. IV.

**S***Cythas* a *MAGOGO* oriundos, gentem esse antiquissimam, eandemque non *Asiam* modo, *Tanaim* inter atque *Ægyptum*, sibi tributariam fecisse, sed & *Cimbros* atque *Cimmerios*, ad septentrionis ultima usque relegatos, ex suo semine progenuisse, dictum modo fuit, rerumque non negabunt veri æstimatores. Alii, si qui fuerint, qui suum magis arbitrium, quam fidem veterum historicorum sequi velint, veteris lingvæ *Asiatica*, quæ passim & ubique testes commorationis suæ reliquere, adspiciant, lingvasque *Asiæ* & *Europæ* plurimas, non nisi diversas *Sythicæ* lingvæ dialectos esse, eandemque matris primævæ suæ dignitatem suspicientes, non longe videbunt. Est non hujus lo-

ci, neque nostri instituti, in disceptationem, super problemate historico illo, alius nos immergere. Erit de argumento illo alibi opportunior dicendi locus (a) Interim ne temerè rem, aut saltem non rectè reputasse videamur, vocem *asfr* & *astur* e proximo arcessere non pigebit, & in quantum ad asserendam linguarum cognationem, & demum inveniendam veram notionis illius etymologiam, viam nobis pandat, altum intueri. *Asfr* non fraxinum modo, sed & naviculæ quodvis genus, præcipuè verò *furatas naves*, quales in illo primorum temporum statu naturali bellico, maria oppleverunt, denotare jam ante monuimus. Ab *asfr* & *aesfe* non nomina propria multa modo descendunt: *Asfr*/ (Alcerus) *Asfra*/ *Aestgiard*/ *Aschnas*/ *Asfe*/ *Aestil*/ sed repetunt ex eodem nomine urbes & gentes, quæquæ verum suas inde quoque denominationes. Est in *Arabia* ad hæc nostra tempora urbs *asfa* celebris (b) & *Alcitarum* prædonum ad mare erythræum *PLINIUS* & *PTOLOMÆUS* meminere (c) Ne de *astur* *Mauritania* maritimo & *astul* magnæ Græciæ oppido utroque, quid dicam; sunt in *Palastina* (d) *astalon* & *asseron* in mari-



maritimis urbes notissimæ. *Askenazas* ( *Askenazim* ) ab *Askenas* Japheti nepote ( *e* ) oriundas minoris Asiæ gentes Troada, Phrygiam, Bithyniam, Æolidem & tractus vicinos incoluisse, *JOSEPHUS* testatur. ( *f* ) Ab illis *Othinum*, nostri orbis lethiferum numen, ortum fuisse, nisi qui domi hospes esse velit, nescire nostrum nemo potest ( *g* ) Non in Bithynia modo *Ascanius* lacus olim celebris fuit, sed erat ipsa *Meotis* palus ( *h* ), una cum *Asfur* fluvio, in *Colchide* sito, sub eodem nomine insuper veteribus notissima ( *i* ) Immo de Scythiis circum circa habitantibus res est notissima, quod per illam paludem, alteramque *Balticam* ( *k* ) prono magis olim quam hodie, itinere, ad septentrionis ultimum promontorium crebrò adnavigaverint ( *l* ). Sed quorsum isthæc? Coacervantur multa & magna testimonia ista non alio fine, quam ut *Ascaniorum* utrinque cognationem, quam pridem multi incertam facere laborarunt, ex identitate lingvæ, idque vocabuli unius sub exemplo, certiolem facere anniteremur. ( *m* ) Eadem vitia apud utramque gentem in mores abiisse; a nostratibus certe ab illo matris utero concepta fuisse, ex dicendis

cendis patescet. Sufficiat ex dictis, & quod spero, concessis confici posse, olim ex cataphraetorum navigiorum alveis, quorum illo tempore usus invaluit, magis quam ex alia re, aut viliori opificio quocunque, *Astmannos* suam invenisse denominationem.

---

(a) In dissertatione de gentis *WANORUM* prisca & hodiernis sedibus.

(b) Vide *HUBNERS* Stats und conversations lexicon.

(c) *CELLARI* geogr. vet. II. pag 705. qui, utrum cum Vandalicis Beriberis (*Barbata mân armigeris*) nostræ originis sint, & quemadmodum pedestri militiæ illi additi fuere: ita ex navali perinde hi quoque cognominati fuerint, in medio relinquo. conf. *BRINGS* dissertat. de *federibus cum infidel. & barb.* pag. 28.

(d) *Ast* & alia promiscue dici, alibi observavimus, idque sub exemplo *Aestérôn* & *Aisténás*, puta *Asténasiorum* seu *Másmannorum* stationariorum, in oriente pariter atque aqvilone usitatorum cognominum, tum quoque probavimus. *Ast* non Neptuni currus solum, lintres & lembi *Aust* & *Ast* dicebantur. Venerunt olim nomine isto, imo hodie quoque veniunt *vehicula*, nescio quibus non itineribus promovendis adhiberi solita. Apud Lappones *Astio* hodiedum *vehicula* dicuntur, monoxyla primi orbis remigia, eorumque formam & pernecitatem exacte referentia, *JOVIS* tonantis currum, qui *Aestia* & *Astia* hodie audit, olim *Aust* & *Ast* dictum; equos illius *Astior* & *Osior*, imo aurigantem *Aas* ipsum *Aesthor* cognominatum fuisse, nisi, qui lingua & genere barbari fuerint, omnes norunt.

(e) *Ag*



(e) *Alkenazum & Thaisionem*, interveniente nulla, aut non nisi exigua *verbi* mutatione, pro nomine eodem venditare, hodie neque dubitant Germanorum non pauci. Eundem Tanai superato amne, circa Herciniam silvam trajecisse, Alcaniorumque, quæ hodie est, Anhaltinam gentem condidisse volunt. Scilicet ut obtineant quocunque modo, *Thaisionem* esse generis sui satorum, ad cuius similitudinem inde Scandiani nosmet efformati sumus, *Troica Teutonici miscuit & Rheni gurgite Xanthum*. Sed si qui pari, aut diversa hæc si infecti fuerint alii, iidemque ab Alkenaze, *Estanesæ*, puta Scandiæ aborigines, elisa prima litera, suam invenisse denominationem, pro non magis improbabili conjecturâ habent, eosdem neque temere opinari, qui partium studio tenentur nullo, non difficulter vident. *PTOLEMÆUS* certe, qui *Estandiam & Estandinaviam* appellat, (*Peringskæld* vit. Theodor. not. p. 319.) quomodo, non oppressa initiali, vocem, suo ævo, homines expresserint, testimonio fido suo aperte ostendit. Iterum quomodo non exterorum modo, sed & nostræ gentis lingvæ idiotismo. primæ literæ diminutione sensim multatum sit vocabulum, *TORFÆUS* testatur i-vit sub exemplo veneficæ feminae, quam ex *Gan-esse capsula magica*, non *Estan* sed *Estan* *Catharinam* populares sui denominarint. conf. illius histor. Norvag. part. I. pag. 108. *Geirman & Aistman* martigenam populum, sed maritimum alterum, alterum pedestrem denotare, non negamus. Qui verò ab Alkenaze prognati, satoris sui, una cum religione nomen non ipsi retinuerint *Germani*, sed soboli ad ultimam *Thulen scilicet* relegatæ indiderint, anigma, numeris non dissimile Platonis, multis videri potest. Qui, nulla Ger-

manorum facta mentione, fraxineorum robora *Gothorum* ab *Ascenaze* derivat *Eusebius* (18.) cum Hesiodo & Edda ante citatis in idem placitum prope consensit. Quidquid sit, ab *Ula* & ar aqua, *Armenos* *Uramāno* ner, primigenios Noachi posteros, & ab *ast*, *lignis equis*, primorum temporum equisiones nauticos, *ast* mannos puta, indeque *assur*, Armeniae non ignobile oppidum *Ptolemæi*, dictum fuisse, verisimilitudine non caret. *Ormesdem* & *Arimannum*, duo *Zoroastri* principia boni & mali, quomodo *LEIBNITIUS* explicet de gemino duce Scytho-Celtarum in Asiam olim irrumpente, nunc non moveo. confr. *Leibnitii Theodicaea* part. I. p. 278.

- (f) *Besoldum* conf. cum *RUPERTI* observationibus.  
 (g) *STURLONIDEM* lege, & qui *Scondiam* dedere illustratam veteris & recentioris ævi scriptores.  
 (h) *Paludem Maeris* (*Måtåjersvi*) ultimo septentrione in *Gundlingianis* I. pag. 250. auctor collocat. Sicut autem a *Maet*, *matta* stragulum junceum dicitur, ita *mattæorum* vel *scirpæorum* navigiorum usum, *Esaia* ævo, penitus neque ignotum fuisse invenimus cap. XVIII. v. 5. in quem locum *Schefferum* consuluisse juvabit in libro de militia navali, & quem ille citat *Gyraldum*, p. 33. f.  
 (i) *CELLARII* geograph. veter. II. p. m. 365. quo cum conf. *Lyschandri Danste Kongers flechtebog* pag. m. 20. & qui illum sequitur *TORFÆUM* histor. Norvag. I. pag. 131.  
 (k) *Syrbicae* paludis ad *Oderam* (*Udunar a*, *Odini* fluentur) usque porrectæ, mentionem, non uno in loco facit *Adamus Bremensis* in hist. gent. septentr. eccles. sua. præsertim conferri meretur p. 59. §. 79.

(l) De



(1) De lacubus & fluviis, subsidente mari, in aqvilone arefactis, navigiisque a nostratibus inde tractis gestatisque, quoties cataractæ & invia Neptuno loca occurrerent, sub exemplo *Argo navis* in Colchidem directæ, *adsector* nobilissimus Dn. Er. J. *BIOERNER* in *Gothunheimiae*, exquisitiss. diligentiae opere suo egit, & quæ digito nosmet, ea pleno magis ille rotundoque ore monstravit.

(m) Unde descendat & quid dictum velit nomen *Assman*; quomodo cum *Assania* gente, ab oriente in septentrionem delatum, vel *Bâtman* hodierno æquipolleat, in thesi ostendimus. *GUINDLINGIUS* (*Europ. stats histor.* II. p. 141.) cum videret Normannos h. e. *Svecos* atque *Norvegos*, connumeratis Danis, esse ex illo genere animalium, quibus aquam terramque incolendi gemina natura esset, eosdem *eine wasserne nation* appellat, & *αι' ανων*, passis & expansis utribus, quibus, ceu super strata navium, freta olim transmisere, *Assmannos* olim dictos fuisse, consentit. Utrum in nostra gente & quas illa terras suis coloniis implevit, vestigia veteris significationis supersint, in transitu, quod dicitur, advertere non pigebit. Ab *Askis*, oblongæ & ovalis formæ navigiis, utriusque Germaniæ, præcipue vero inferioris loca multa dici *CANGIUS* existimat, multaque inde *GROTHIUS* in indice suo nomina propria Gothorum derivata censet, ab iis, quæ nos ante recensuimus, plane diversa. Recenset hujus generis appellationes alias in glossario suo *VAGHTERUS*, quæ ex sylloge notionum geographico-politicarum Hubneriana (*Stats und conversations lexicon*) majore numero suppleri possunt. In *Anglia* *Wessedun* & *Wessieberg*, funesta claffiariorum Anglorum & Danorum clade portus memorabilis est. In no-

tra gente: *Astloa*, *Astom*, *Aster*, insula Norvegiæ, secunda navium statio occurrit. *Astershårad*, *Astebed*, *Astlind*, *Astô*, *Astersund*, *Astereberg*, *Asteby*, *Astendås* (quod cum *Sotenås* idem importat) & denique *Astlanda* loca sunt notissima, quæ nostratium *Astos* nautarum, quamvis sub isto nomine minus celebrium expeditiones, ne memoria eorum intercadat, in suis nominibus reficiant.

THES. V.

**A**stman quid propriè importet, vidimus, nempe ministeria virorum in rebus maritimis exercitissimorum, qui mobilia rostra, velis remisque, ceu habenis quæquæ verum dirigere norunt. *Ulf Astman* in militia *Hagvini Adelssteinii* Norrighiæ regis celebre nomen erat; (a) ex illo vetustioris *Scondiæ Nasamonum* (*Nåsmån*) ordine, sine dubio, qui littora obsidere, & æstu destituta navigia notis sibi vadis occupare edocti fuere. Impresentialium quid importet notio, utrum omnem in genere popellum nauticum, an vero avi & nationis unius saltem militiam pelago innatantem, eandemque non ad prædam, sed belli societatem submissam, ordine nunc dispiciendum venit. Istum scrupulum pluribus implexum nodis, cum *ADAMO Bremensi* prior



prior nemo, neque melius, quamvis non ad  
 unguem expromerit, quid de patria *Ustman-*  
*norum*, eorumque in exteras & longinquas  
 regiones proventa classe testatum reliquerit, an-  
 te omnia videndum. Vixit ille post non inte-  
 gro seculo, quam expeditio nobilis & famosa  
 hæc incideret, adeoque cui de *Alkomannis*  
 attestanti, ex ætate major multo, quam sequio-  
 rum temporum scriptoribus, fides est adhibenda.  
 Occurrunt in historia ecclesiastica illius duo im-  
 primis loca, quibus *Ustmannorum* meminit,  
 eorumque peregre gestorum bellorum fortunam  
 percentet. Priore loco perhibet, quod cum  
*ERICUS Egersåll Swethie* rex Daniam vi-  
 ctor obtineret, classis piratarum, quos domi-  
 sue *Ustmannos*, appellavere, Saxonie appul-  
 sa, Friesie omnia *Hathulæque* ( *Land Hadeln* )  
 maritima vastaverit. cumque per *Albie* flumi-  
 nis ostium novi hospites irrupissent, congrega-  
 ti Saxonum magnates egredientem e navibus  
 parvam manum illorum apud *Stadium* excepe-  
 rint, opportunum *Albie* portus præsidium. De  
 hinc, post oppressam magno & memorabili præ-  
 lio virtutem Saxonum, Sveonum & Danorum  
 depredationi una cum provinciâ, gentem suc-  
 cubuis.

cubuisse memorat, usque quo *SIGFRIDI* Marchionis in captivitatem deducti, sed piscatoris furto mox liberati, itemque *BENNO. NIS* (b) post non multo cum exercitu superuenientium virtute, piratarum manus, auxiliante domino, contrita fuerit. *CRANTZII* cum in metropoli de *Ustmannorum* principibus hisce clade mulctatis loquitur, de loco ubi caesi & strangulati fuere, refert, quod a *twirgen tworgebur* dici, cognominari meruerit. Planè & verè dictum illud prima statim fronte apparet. Verum, quæ de pirata ordinis illius, *Archi* episcopatum diripiente, eodem anathemate damnato, & longo post mortem tempore, ab *ADALVARIO Scarensum* episcopo excommunicationis soluto, & tum demum in pulverem converso adjiciuntur, inter figmenta ævi pontificii, quæ jam ante longa dies expunxit, meritò referimus. Quod ad punctum temporis, quo facta fuit hæc excursio, ex *CRANTZIO* discimus iterum, quod, præsidente Germanis puero rege, puta *OZZONE III.* currentis seculi X. octogesimo octavo anno, omnino inciderit. Illo anno per *Phrisiam* & *Albim*, populationibus instituisse ait excursores hosce mirâ  
homi;



hominum frequentiâ. Quomodo verò regiones aqvilonis hæ ipsæ adeo quidem mortalibus scatre potuerint, ut viginti, triginta & centum sæpè millium armatorum, per littora Germaniæ & Galliarum, sine ullâ intus vitâ hominum jacturâ, effundendorum & amandandorum pares fuerint, id semet ægrè comprehendere posse dicit *historicus*, nisi apud hunc populum illa ætate vel rara, vel omnino nulla pestis fuerit, quæ quoties grassatur, multa milia consumere solet. Ita quidem CRANIZIUS. Sed qui, si ad impedimenta majora multo longinquioraqve attendere voluisset, quæ ævi sui religio propagationi sobolis humanæ objecit, infrequentioris hodie, quam olim hominum multitudinis, causas plures, easdemqve, quam prolata speciosa illa, multo graviores in promptu habiturus fuisset.

---

(a) BIOERNERS orthograph. prolegom.

(b) HERMANNI Bilingii ducis Saxonix filius & successor erat, qui an. MXI. in fatis concessit.

THESIS VI.

**D**E altera parte Ostmannorum *Hatbela* egressorum, quæ *Wirrabam* (Visurgim) flumen,

*Aaen*, ad *Leistmonam* (*Leine*) deprædati fuerant, *Bremensis* perinde narrat, quod cum, captivorum multitudine magna sequente, ad paludem *Glindisner* (a) penetrassent, in difficiliora paludis loca perducti, à Saxonibus, qui pone sequerentur, vigesies mille homines admodum superati & ad unum obtruncati fuerint. (b). Meminit historicus idem iteratæ excursionis *Ustmannorum* per ostium *Wirrbæ* *Lismonam* progressorum, & circum quæque omnia devastantium, quorum in reditu ad naves pars maxima ad *Annon* (hodie *Ave*) trucidata fuerit. Hæc ultimo loco notata excursio, quamvis temporis, personarum & locorum tacta computatione, cum proxima coincidere velle videatur; non inconsultè tamen aut temere illi judicare sunt censendi, qui in illa non satis accuratâ classificatione temporum & gestorum ævi illius, nova & a prioribus distincta clade hac ipsa, tertium gentis nostræ nauticum apparatus eodem tempore submotum fuisse, pro non improbabili habent.

---

(a) In *Ukkermarck* sita palus, secundum *Bongartum* confer illius in *Helmoldi* comment. p. 50.

(b) Piratas *Cilices*, qui, distractis per diversa terrarum,



rum, Romanis, maria infestarunt, ad viginti millia  
 itidem a Pompejo devictos & sub jugum missos fuisse,  
 confer sis *Cicer. Offic. ed. Roth. p. 680.*

THESES. VII.

**E**st illud de *Ustmannorum* sociorum belli  
 virtute ex antiquitatis sacro tribunali de-  
 promptum testimonium. In otio non langvesce-  
 re passos esse *Scandianos* militare robur suum,  
 sed inopinato impetu subinde terruisse vicinos,  
 ex dictis constat. Utrum verò, sicut *utilitatis*  
 communione, ita *juris* consensu quoque, tur-  
 bas & tragœdias istas excitaverint, anceps est  
 & ad liquidum nondum perducta quæstio. Ex  
 nostratibus *OERNHIELMIO* exundans noxio-  
 rum civium colluvies fuisse videtur, qua cum  
 levare vellent *Scandia* reges, in molimina  
 coëuntium illorum circumspicere conniverint  
 (a). In eandem quam sententiam collineare  
 videtur etiam *JOHANNES MAGNUS*, cum  
 de Gothorum primis emigrationibus scribit, quod  
 non alii, quam qui currentem hætenus auream  
 ætatem perversis facinoribus vitassent, ad qua-  
 rendas novas sedes extrusi fuerint. (b) Videri vo-  
 lunt alibi iterum mitiores aristarchi hi iidem, præ-  
 tertim *Oernhielmus*, cum quidem piratas,  
 sed

sed collectas ex superiorum regulorum & herorum sanguine cohortes fuisse vult, ad fastigium regale non alio, quam militiæ tirocinio illo adspirantium. Nos verò, qui quid *sceleratam* & *legitimam* piraticam intersit, probe noverimus, neque nisi criminis perpetrandi causa priores coetus (plebejâ, an verò regia stirpe latuerint, nil nunc interest) consociari: in civitate vero, si quæ vitia obrepant, quamdiu manet rationalis communio civium, non magis illa solvere publicam compagem, quam male conformata membra alios specie homines efficiunt: in *Assomannorum* & ceterarum *Scondiæ* coloniarum causâ cognoscenda, cautius omnino incedere arbitramur illos, qui non noxiorum hominum colluviam, sed ex flore populi selectos; non privato sed regnum auspicio (c) principum, in illam maritimam belli aleam nostros semet dedisse existimant. Præeuntem in illam sententiam sequimur illustrem virum *PUFENDORFFIUM*, qui colonos ex *Sverthia* egressos, non ex face populi fuisse, monet, cum soleant ad ejusmodi migrationes acciri non ignavissimi & nequissimi, sed qui consilio valerent & ad subeundam utramque fortunam exerci-



exercitatisimi essent. *JORNANDES* certe, cum emigrantium Gothorum cœtus hosce *apum examinibus* comparat, certe non taculentam turbam, aut purgamenta civium suorum esse vult, sed qui sincera fide negotium suum agerent, & cum res posceret, militarem impetum ratione componere scirent. Et demum quod *Ustmannos* in specie attinet, quorum sub nomine *Vikingorum* quoque, ex *Svethis* conflata fuisse militiam notum est, nobis certe gratulamur, quod cum historiam suam *ADAMUS* consignaret, licet equis & navibus potens gens nostra audiat, a genere vitæ piratico, puta *scelerato* omnino abstinuerit; nisi eodem referri velis sequioris ævi *religiosam* ab infidelibus prædam agendi væcordiam, quam, barbarica vix dum extincta prioris ævi licentia, Scandiæ regum *magna Nomina* iterato invexisse constat. (d) De ceteris verò, non in sceleris, sed belli societatem factis excursionibus, licet non negaverimus ex iniquo illas etiam non parum traxisse, tempore illo, quo non alios Deos quam cruentos, *Martem & Bello nam* coluere: de *Ustmannis*, quos ex *Norrmannis* (eine glorieuse nation) arcessit *GUND.*

**LINGIUS**, existimare licebit tamen, ab invidia sceleratarum excursionum illos omnino liberandos esse, in quantum belli aleam hanc in se ipsi non depoposcerint, sed ad principis nutum auspiciūque, sago se incinxerint, quod paragraphe mox sequenti probandum venit.

(a) Örnhjelm's histor. eccles. II. 5. 116.

(b) Joh. Magn. hist. S Goth. I. 8. & 14.

(c) Sine auspicio principum neque veteris ævi piratas *ordinarie* quicquam ausos fuisse, non uno exemplo probari potest. 1. **HARALDI** Sildetandii Daniæ Regis, cujus sine auspicio nutuque maris dominationem, sibi neminem assunxisse, **SAXO** testatur. 2. In *Svetbia*, non nisi venia ab Upsaliensi monarcha impetratâ, maritimas expeditiones susceptas fuisse, & demum cum militiæ rudimenta deposuissent marinæ rei præfecti, coram rege *Upsuconum* maris imperio semet abdicasse, sub exemplo **SVENONIS** Daniæ regis, **RUDBECKIUS** testis est Atlant. III. p. 339. Imo, si qui, non ex lege regni, piraticam exercerent maris **VISIRII**, in solenni conventu populi exules & extorres factos fuisse legimus. Certe de *Vitalianis* fratribus, sine disciplina ad expoliandum egressis, **LOCCENIUS** narrat, quod cum occupari possent, tunicis ligneis, præacutis intus defixis spiculis, induti, novoque cruciatus exemplo isto, quod pacem publicam violassent, excarnificati fuerint. Hist. Svec. libr. III. p. m. 116.

(d) Ad illam crucigerulam naviculariorum turbam, illi



li sine dubio *Roschildenses* piratae referendi, de quibus *SAXO* testatur, quod *SVENONE* Estrithsonio sedente rege, antequam ad exursionem se accingerent, apud sacerdotes piacula prioris vitae deploraverint, moxque divina altaris libamenta assumerint: rati prosperius cuncta cessura, si rite *DEUM* ante istiusmodi bella sua placassent *SAXO* hist. Dan. edit. Stephanii p. 259. seq.

## COROLLARIA RESPONDENTIS

### I.

**Q**uamvis Viri historiae patriae callentissimi *LAPPONIAE* gentis nomen à *Lap* ferarum palma derivare, *HO. MERI*que *Aegipedes* ( *Αγχιπώδες* ) solo caeloque, quo *Lappi* eodem gentis esse velint: à *Loppen* & *Loppus* *Fennonico* tamen quod extimum significat, appellationem illam descendere, tanto certior quis esse potest, quanto à *Fennis* omnino orti sint *Lappi* & à vicinis *Russis* hodieum non *Lappi*, sed *Loppi* cognominentur.

### II.

**A** *Fennis* *Marchæ*, puta *Noricis* & *subpolaribus*, *Lappi* & qui hodie sunt, magni ducatus hujus incolae, unà cum lingua, genus suum arcessere sunt censendi.

### III.

**Q**uod *Arimaspos* *Scythas*, *HERODOTO* celebratos, ad ipsum aequilonis exortum *PLINIUS* recte atque ordine collocaverit, non negabit spero, cui ad vocis etymologiam *Gothicam*, et inter jaculandum nictandi rationem borealium *Scytharum*, *Lapponum* puta *Fennorum*que attendere volupe fuerit.

### IV

**L** *Upionum* *Venedis* & *Sarmatis* junctorum, eorumque in

in tabula Peutingerianâ factam mentionem, quâvis GROTIUS de Lapponum valida cursu gente, interpretari velle videatur, obstant multa tamen, quo minus summi viri conjecturae isti assurgere queamus.

## V.

Quemadmodum aevo illo, quo historiam gentium sepienter ecclesiasticam suam scripsit ADAMUS, praeter Alpinos Fennos, de quibus jam ante loquuti sumus, regio aut gens alia, sub nomine illo vix cognita fuit: Ita Lapponum ante SAXONEM Grammaticum, omnem in annalibus Scandiae mutam quoque fuisse memoriam, certum est.

## VI

Scandinaviam insulam alces generare, & inde SOLI-  
NI Abalciam à non paucis derivari, notum est. Tegumentorum è pellibus Rhenonum Germanis & Gallis pridem usitatorum mentionem facit JULIUS CAESAR & rerum Romanarum scriptores alii. Utrumque verò animal cum Scandiae peculiare sit, & quidem nexu usque adeo arcto Rhenones Lapponiae agnati, ut in diversum solum translati diu vivere nequeant: ad evincendum Germanorum olim praecipuam partem confecisse Scandianos, & ex illa vaginâ gentem orbis domitorem egressam fuisse, quae quae! robustior esse aut desiderari potest argumentatio?

## VII.

Compensatione sola rerum, absque pecuniâ, apud Græcos commercia olim institui LICURGUS voluit. Pristina & simplici apud majores Germanos usitata mercium permutatio-  
ne Lappones defunguntur, vitam pastoritiam hodieum se-  
quuti. sed ita tamen, ut si ad diversa studia dilapsi ne-



gotiatores alii, rebus ad permūtandum idoneis defecti, serratam, id est veteris & probae notae monetam pro mercibus suis offerant, in vicem pretii accipere eandem hodie non omnino detrectent.

## VII.

**E**st Lapponia inter asperitates montium, uliginoso solo frequens, idque per immensam copiam fontium undique exsistentium, sed exitum nusquam ferè invenientium. Interim cum inibi cœlum, quam in Botniæ vicinîa magis horridum non sit, tellurisque, quam alibi, neque magis effœta vis: nulli dubitamus, quin corrigi posset hodierna feritas, eademque in usus humanos accommodari, si qui essent, qui culturae ulteriori operam & sumtus impendere vellent.

## IX.

**M**agica ars, omnibus orbis partibus idololatriæ connata, quamvis in septentrione multum remorae objecerit religionis Christianae progressui; ævo pontificio imprimis, quo sacrorum praesules sub praetextu fidei, non nisi suas exactiones genti subinferre aggressi fuere: Hodie tamen felicibus Christianismi incrementis adeo non Lapporum obstitit superstitio dira aliqua, ut verae religionis addiscendae & exercendae zelo, vicinos, quibus copiosior Evangelii lux affulsit, si non vincant, saltem paria cum ipsis facere sint censendi.

## X.

**Q**uamvis à MAGNI Ladulâsii regis ævo, principes Sueo-Gothi in consortium Christiani nominis trahere Lappones, multi sint aggressi: per illam clericorum ignaviam & intra centris curam revocatas ministerii partes, factum fuisse tamen non immerito judicat DAMIANUS à Gœs, quod ante reformatam religionem, regione tenui & inope illa, ALUMINIS cognitio nulla invaluerit.

## XI.

## XI.

**I**dololatricum cultum veteris & recentioris aevi cum per regni fines undique extirpatum iret GUSTAVUS I. Svehthiae rex, primum ad Lappos apostolum, qui veri Numinis cultum in illa gente praedicaret, Scarensem Canonicum BENEDICTUM Petri, statim initio regiminis & imperii sui ordinavit. quem sacerdotem devotum & gerendis rebus istis maturum, Brigittino ordini episcopus Lincopensis paulo ante adscripserat.

## XII.

**D**issertationis de zelo SVETHIAE regum in convertendis Lappis, auctor plurimum reverendus, cum Michaëlem illum, qui auspicio GUSTAVI regis an. 1559. salutaris negotii ejusdem procurandi causâ, iterum in Lapponiam ablegatus fuit, MICHAELEM Agricola (Lejonmarckiae gentis satorem) fuisse memorat, identitate nominis Michaëlis semet decipi passus est. Biennio enim ante, quam missio illa incideret, Agricola Michaëlem ab episcopali Aboënsi sede in caelestem fata evocaverant.

## XIII.

**A**pod Lappos Cimerios (Riemi Papmark) cum contendit idem auctor, quod ordine & modo, quo in ceteris Svethiae ecclesiis, secundum ordinantiam ecclesiasticam, sacra instituantur, ad veritatem appositè differit. Sed cum in vastissimo tractu illo praeter Enared templum, amplius nulum esse ait, cum SCHEFFERO quidem homogenea loquitur: verum ad illa, quae sub nuperis REGIBUS emolumenta ecclesiae, & incrementa scholae habuerint, non satis attendisse videtur.

## XIV.



## XIV.

**L** Apponum exilem staturam, ingenium bebes & feros mores, exterorum proverbio, eludi solere vidimus. Fuit apud Graecos neque alia Scytharum sors. Sed quibus iudicibus molestè sedulis non ineptè opponimus MARTINII in lexico philolog. censuram; quod in istis populis, qui publicis disteriis infamantur, plus sæpe virtutis inesse soleat, quam celebrioribus illis. Quo cum conferri meretur SCALIGERI de Lappis iudicium, quod sit gens illa corpore vegetissimo, agilitate insigni, sagittandi peritia nobilis, adversus hostes fortissima, & erga hospites officiosa & innocens.

SOLI DEO GLORIA



a Monsieur SAMUEL CHYDENIUS,  
Defenseur de cette belle dissertation.

**L**A raison & l'expérience prouvent très vivement qu'une sincère amitié est d'une très grande importance, & contribue plus que tout à obtenir la félicité temporelle. C'est pourquoi aussi malheureux, que s'estime celui, qui a fait confidence à un faux ami, aussi heureux je nomme celui, qui a trouvé un ami sincère, un ami qui regarde sa fortune comme ou mauvaise comme commune, & qui emploie tous ses efforts à son service. C'est ce que la fortune m'a donné en Vous, Monsieur, la confidence, qui a été entre nous un long-tems en est une vive marque. Ainsi je ne regarde pas tant à mon devoir, qu'à l'amitié même, qui me fait Vous en donner maintenant une preuve publique, quand Vous, mon cher ami, montez au Parnasse pour défendre cette belle dissertation. Je passe sous silence les louanges qui sont dues à Votre vertu, avec d'autant plus de raison, que la sincérité de notre amitié ne le permet pas, & Votre conduite même les publie suffisamment. Je dis seulement, que ma joie est inexprimable, quand je Vous vois dans cet illustre lieu, & mon cœur se fonde en vœux ardens à l'Etre suprême, pour qu'il Vous daigne assister de sa grace divine, & Vous faire croître toujours dans la science solide & dans la saine vertu, afin que Vous puissiez ainsi obtenir les récompenses, que la Providence a destinées à tous leurs amateurs. Je Vous assure, que mon amitié envers Vous sera toujours ardente, & que je suis jusqu'à la mort

MONSIEUR

Votre,

Ami très sincère.

O. R. NORDSTEDT.